

Akademik Hodimir SIROTKOVIĆ

SJEĆANJA NA ZNANSTVENU, STRUČNU I PRIJATELJSKU SURADNJU S AKADEMIKOM PETROM STRČIĆEM

UDK: 929 STRČIĆ, P.
UDC: 930.1(497.5)

Stručni članak
Professional Article

akademik Hodimir SIROTKOVIĆ
redoviti član HAZU
redoviti profesor Pravnoga fakulteta
u Zagrebu u miru
HR – 10000 ZAGREB
Vladimira Nazora 33

Ključne riječi: akademik P. Strčić, povjesničar i arhivist, prinosi hrvatskoj historiografiji, sjećanja na suradnju u HAZU, 70. obljetnica života

Autorova plodna suradnja s P. Strčićem – najprije kao povjesničarem i organizatorom – započela je oko 1970. godine. U prvoj glavi priloga govor je o Strčićevu značenju kao istaknutome hrvatskom povjesničaru, te je iznesena i visoka ocjena. U drugoj glavi opširniji je opis uzajamne suradnje, napose u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, čiji su članovi obojica. U trećoj glavi članka govori se o samoj ličnosti akademika Petra Strčića kao nesebičnoga čovjeka i prijatelja, te – osobito – kao velikoga humanista.

U povodu 70. obljetnice života mojega dugogodišnjeg, iako (čak!) 18 godina mlađega prijatelja i kolege akademika Petra Strčića, rado sam se pridružio pozivu Uredništva ove edicije da napišem nekoliko stranica sačuvanih sjećanja o našoj dugogodišnjoj znanstvenoj i stručnoj suradnji, mada su zbog tegoba moje duboke starosne dobi već izbljedjele mnoge uspomene. Dakako, onaj drugi dio našega odnosa, one naše prijateljske veze stalno su žive i njihovi su sadržaji nezaboravni. Zato sam mu nedavno – u povodu ovoga priloga – i napisao sljedeće: “i ovo, što sam još mogao o Tebi napisati, ide Ti zaista od srca, jer Ti si bio i ostao moj dragi prijatelj. Stoga sam posebno zadovoljan što sam Te baš ja kandidirao za redovitog člana Akademije, jer si Ti to po znanstvenom i ljudskom profilu zaista i zaslužio. Još jednom od srca čestitam 70-tu obljetnicu života i želim i – pro futuro – dobro zdravlje, dobro raspoloženje, mnogo ‘force’ i nove znanstvene uspjehe”.

1. Petar Strčić – istaknuti hrvatski povjesničar

Akademik Petar Strčić pisao je i objavljuje mnogo, odmah treba reći: dobro, raznovrsno, zanimljivo. Započeo je s povijesnim istraživanjima svojega rodnog otoka Krka, odakle je širio područje svojega znanstvenog interesa na hrvatski narodni preporod Istre i Kvarnerskih otoka u XIX. stoljeću, bavio se državopravnim i društvenim problemima grada Rijeke u XIX. i XX. stoljeću. Raspravljao je o hrvatsko-slovensko-talijanskim političkim, kulturnim i drugim odnosima. Kao iskusni arhivski djelatnik (bio je čak 26 godina direktor Hrvatskoga državnog arhiva, prijašnjega Arhiva Hrvatske, te Arhiva naše Akademije; ima i zvanje arhivskoga savjetnika) napisao je više desetaka znanstvenih rasprava i članaka i iz područja pomoćnih povijesnih znanosti, pa tako i priloga iz arhivske službe, arheografije, heraldike, genealogije, onomastike itd.; predaje te pomoćne povijesne znanosti i na fakultetima.

Sudjeluje s pisanim priložima na mnogim znanstvenim skupovima, hrvatskim i stranim, od kojih su mnogi i objavljeni, a znatan je i njegov udio u znanstvenoj povijesnoj kritici. Strčić se još ističe i svojim uspješnim organizacijskim djelovanjem; u brojnim znanstvenim i stručnim udruženjima. Aktivno sudjeluje i u visokoškolskome nastavnom radu – na poslijediplomskome studiju povijesti na Filozofskome fakultetu u Zagrebu, te kao sveučilišni nastavnik na filozofskim fakultetima u Puli i Rijeci, pa je i voditelj više doktorskih i magistarskih povjerenstava.

Petar Strčić publicirao je sâm ili u koautorstvu preko 50 knjiga (i u ponovljenim izdanjima), na hrvatskome i na stranim jezicima, više stotina znanstvenih rasprava, brojne stručne i druge članke u periodici i dnevnome tisku, kao i niz izdanja zbirke povijesne građe

Kao polemičar u brojnim diskusijama stječe dakako i brojne oponente, što samo ide u korist kritičkoga razvitka hrvatske povijesne znanosti.

Radišan i svestran, taj znanstvenik i stručnjak nositelj je brojnih nagrada i priznanja.¹

2. Naša znanstvena i stručna suradnja

Akademik Petar Strčić proveo je najveći dio svojega dugoga radnog vijeka u radnome odnosu u našoj Akademiji. Tako je od 1961. do 1978. god. radio kao asistent i znanstveni asistent Sjeverojadranskoga instituta JAZU u Rijeci, a od 1991. do 2006. bio je upravitelj Arhiva HAZU, te znanstveni savjetnik HAZU. U tome sam razdoblju i najprisnije surađivao s kolegom Strčićem.

S kolegom Strčićem upoznao sam se 1970. god. u Rijeci, iako sam, dakako, o njemu čuo i njegove radove čitao i prije te godine. Bila je to proslava stote obljetnice rođenja Frana Supila, istaknutoga hrvatskog političara, koji je desetak godina djelovao u Rijeci (tadašnjoj, uz desnu stranu Rječine) kao urednik "Riečkoga novog lista". Tada je Strčić u riječkome časopisu "Kamov"² objavio prikaz mojih radova o Franu Supilu.³

U povodu proslave 40. obljetnice ujedinjenja Istre s maticom domovinom Hrvatskom (1983. godine), sudjelovao sam na proslavama u Istri, i to u organizaciji P. Strčića kao tajnika Sjeverojadranskoga instituta JAZU u Rijeci. Strčićevom, pak, zaslugom, u časopisu "Istra" pretiskana je moja opširna rasprava pod naslovom "Povjesne odluke o ujedinjenju Istre s domovinom!"⁴

Kada je P. Strčić 1992. god. izabran za člana suradnika u Razredu za društvene znanosti HAZU, intenzivizirala se naša i do tada plodna suradnja na više polja, pa tako i na znanstvenim skupovima koje je organizirala naša Akademija (o Strossmayeru, Supilu, braći Radić, o Vladku Mačeku, obljetnica ZAVNOH-a itd.). Prethodno sam se založio i u upravi Akademije za Strčićev izbor za upravitelja Arhiva Akademije u 1990. godini (nastupio je na dužnost u 1991.), jer sam bio dobro upoznat s njegovim prethodnim uspješnim radom kao direktora središnjega Arhiva Hrvatske (današnji Hrvatski državni arhiv) u razdoblju od 1980. do 1990. godine. Dr. Petar Strčić je kao upravitelj Arhiva Akademije (1991. - 2006.) uspio i osobno pribaviti, dopuniti, srediti, obraditi (ili o njima pisati) mnoge važne arhivske fondove (T. Smičiklasa, E. Fermendžina, I. Črnčića, F. Čulinovića, D. Magovca, N. Klaić itd.), tako da je znatno oživio rad ove Akademijine jedinice. Istodobno je i dalje ostao znatno društveno-stručno angažiran, npr., kao predsjednik Društva za hrvatsku povjesnicu (ranijega

1. Podatke usp. npr. u: Antun GIRON, *Bibliografija Petra Strčića*, P. O. iz "Pazinskoga memorijala", knj. 10., Pazin, 1980., str. 107-153, te "Godišnje izvještaje u Ljetopisima JAZU", odnosno HAZU od 1961. god. dalje, odobito u okviru izvješća o radu Razreda za društvene znanosti te Arhiva JAZU/HAZU.
2. Danas je akademik Strčić predsjednik Savjeta toga obnovljenog riječkoga časopisa pod imenom "Novi Kamov".
3. *Kako se i što o Supilu pisalo*, "Kamov", I., 8.-9., Rijeka, 1970., str. 17-18 i 23-26.
4. "Istra", 5., Pula, 1983., str. 37-60.

Saveza povijesnih društava Hrvatske), Čakavskoga sabora, Povijesnoga društva Rijeka, kao glavni urednik "Krčkoga zbornika", itd.

Godine 2000. predložio sam i založio sam se za izbor dr. Strčića za redovitoga člana HAZU, jer sam na temelju njegova dosadašnjega uspješnog znanstvenog i organizacijskoga rada bio uvjeren da će uspješno obavljati sve zadatke koje pred njega budu postavljali Razred za društvene znanosti i Akademija u cjelini. I nisam se prevario.

Nakon izbora akademika Milana Moguša za predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 2003. godine, akademik P. Strčić prihvatio se dužnosti voditelja Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci s Podružnicom u Puli, dakle, onoga Sjeverojadranskoga instituta JAZU u koji ga je 1961. god. kao asistenta doveo akademik Mijo Mirković, gotovo poznatiji kao književnik Mate Balota. Strčić je kao voditelj potaknuo građevinsku sanaciju zgrade, a što je još važnije, intenzivirao je rad suradnika Zavoda na znanstvenim zadacima i znatno ubrzao njihovo stjecanje magisterija i rad na doktoratima; primio je i nove suradnike. Između ostaloga, ustanovio je i znanstvenu manifestaciju o prvome Akademijinu predsjedniku - "Dane Franje Račkoga".

Akademik Strčić u više se navrata osvrnuo i opširnijim recenzijama na neke moje objavljene radove, a jednu ocjenu već sam i spomenuo. Tako je ocijenio moje opsežne rasprave o Hrvatskome saboru Banske Hrvatske.⁵ Ovdje treba pripomenuti da je P. Strčić bio kompetentan i za ocjenu pravno-povijesnih tekstova, jer je uz završeni Filozofski fakultet nekoliko godina poslije diplomiranja povijesti, studirao i na Pravnome fakultetu u Zagrebu.

I dalje je pratio moj rad, dakako, ali sa znanstvenoga i stručnoga stajališta, pa tako i s kritičkim opservacijama. Tako je 2000. god. objavio opširnu recenziju o mojemu prinosu istraživanju povijesti obitelji Mažuranić,⁶ a u povodu tiskanja još jedne moje rasprave o tome slavnome i zaslužnome hrvatskom rodu.⁷ U svojoj recenziji dr. P. Strčić posebno je pozdravio moja nastojanja da napišem povijesno-biografsku ocjenu svih značajnih pripadnika obitelji Mažuranić iz Novoga Vinodolskog.

Upravo inicijativom akademika Strčića u Zagrebu sam 2002. god. objavio čak i jednu knjigu, i to o ZAVNOH-u, k tome s akademikovim instruktivnim pogovorom.⁸

5. Hodimir SIROTKOVIĆ, *Ustavni položaj i organizacija rada Hrvatskog sabora Kraljevina Hrvatske i Slavonije u građanskom razdoblju njegova djelovanja*, "Rad HAZU", knj. XX., Zagreb, 1981., str. 39-86.

6. Petar STRČIĆ, *Doprinos Hodimira Sirotkovića proučavanju obitelji Mažuranić*, "Novljanski zbornik", IV., Novi Vinodolski, 2000., str. 122-128.

7. Hodimir SIROTKOVIĆ, *Uloga vinodolske obitelji Mažuranić u pravnoj, te političkoj i kulturnoj povijesti hrvatskog naroda*, "Rad HAZU", knj. XXXII., sv. 465, Zagreb, 1993, str. 151-170.

8. I s t i, ZAVNOH. *Rasprave i dokumenti*, "Dom i svijet", Zagreb, 2002., 322 str. Naslov pogovora Petra STRČIĆA: *Pristup Hodimira Sirotkovića proučavanju ZAVNOH-a*, str. 309-316.

I autor ovoga priloga često je u svojim raspravama i člancima citirao tekstove akademika Strčića i pozivao se na njega.⁹

I još nešto: s akademikom P. Strčićem sudjelovao sam u pripremama za objavljivanje više knjiga i zbornika radova, a od njih navodim samo dva primjera, iz Akademijina nakladništva. To je *Spomenica*¹⁰ akademiku Dragovanu Šepiću, koju je najvećim dijelom napisao upravo dr. Strčić, najbolji poznavatelj znanstvenoga opusa prof. dr. sc. Šepića, znatnim dijelom sadržajno vezanoga uz njegovu Istru.¹¹

U uređivanju jedne *Spomenice* akademik je Strčić, pak, piscu ovih redaka znatno pomogao. Naime, radi se o Strčićevoj bibliografiji radova akademika Franje Tuđmana, koja je do sada najopširnija i najkompletnija.¹²

Sada zajednički pripremamo *Spomenicu* preminulome akademiku Ivi Petrinoviću.

Akademik P. Strčić iskazao se i iskazuje se stalno kao konstruktivan član Razreda za društvene znanosti HAZU, u svim brojnim poslovima i zadacima koji stižu pred nas, a napose u održavanju suradničkih, radnih i prijateljskih kontakata s brojnim članovima Razreda. Ovdje ću tek posebno istaknuti njegovu dugotrajnu suradnju s akademikom Lujom Margetićem. Tako je s njime u koautorstvu objavio čak tri knjige (u pet izdanja), vrlo značajnoga znanstvenoga i stručnoga sadržaja. Radi se o Senjskome statutu (napisanome na latinskome jeziku), Krčkom statutu (napisanom hrvatskim jezikom, na glagoljici) i Rapskome statutu iz 14. stoljeća (na talijanskome jeziku).¹³ Duga znanstvena suradnja s akademikom Margetićem rezultirala je ove, 2006. god. tiskanjem vrlo opširne Strčićeve biografije i bibliografije profesora Margetića, i to u dva izdanja. U izradi bibliografije – kao suradnice i koautorice – sudjelovale su Snježana Marčec i Maja Polić. Nijedan naš akademik povjesničar nije za života dobio od svojega kolege tako opširnu i temeljito izrađenu biografiju, k tome još u obliku znanstvene rasprave o životu i djelu, i tako cjelovitu, kompletiranu bibliografiju. To, dakako, akademik Margetić i zaslužuje, o čemu govori i njegov ugled u nas i u svijetu kao najistaknutijega živućeg hrvatskog povjesničara, a posebno još i najistaknutijega pravnog povjesničara hrvatskoga srednjovjekovlja. A za ta dva izdanja

9. Na žalost, zbog visokih godina života nemam pri ruci evidenciju, a nisam ni siguran imam li je sačuvanu.

10. *Spomenice* se redovito priređuju preminulim academicima. *Spomenica* pok. Dragovanu Šepiću iz 2002. godine 79. je u nizu.

11. P. Strčić bio je i glavni urednik prvoga toma sabranih radova D. Šepića, koji je objavljen u Istri, a priprema i sljedeće sveske.

12. Osim P. Strčića ostali su prilozi iz pera autora ovoga teksta, te akademika Vlatka Pavletića, Davorina Rudolfa, Ive Petrinovića. *Spomenica* je objavljena 2002. god. u spomenutoj zbirci, sv. 106.

13. Lujo MARGETIĆ-Petar STRČIĆ, *Senjski statut iz 1388.* Posebno izdanje i "Senjski zbornik", Muzejsko društvo, Senj, 1985-1987., 100 str., *Krčki (vrbanski) statut iz 1388.*, Krčki zbornik, sv. 10., i Posebno izdanje Povijesnog društva o. Krka, sv. 12., Krk, 1988., 173 str.+ 78 fksml., *Statut rapske komune iz 14. stoljeća. Status communis Arbae, "Grad Rab, Adamić Rijeka"*, Rab-Rijeka, 2004., 317 str., s ftg. i fksml.

zaslužan je upravo akademik Petar Strčić koji je i ovime još jednom pokazao koliko cijeni i ne zaboravlja svoje starije kolege.¹⁴

3. Akademik Petar Strčić – humanist i prijatelj

Kako sam već naglasio, akademik Petar Strčić vrlo je komunikativan i druželjubiv čovjek.

U aktivnome radu u Razredu za društvene znanosti naše Hrvatske akademije brojimo između 15 do 18 djelatnih članova, već prema zdravstvenome stanju i starosnoj dobi. Svi su, naravno, visoko obrazovani sveučilišni profesori i znanstvenici, ali, u načelu, izraziti individualisti različitih društvenih struka. Isto tako različitih su ideoloških opredjeljenja, također i različitih temperamenata koje treba složiti u ostvarenju zajedničkih zadataka Razreda i Akademije u cjelini. Tijekom 30 godina mogega djelatnog rada u Akademijinu Razredu za društvene znanosti, uvijek sam nastojao da međusobno održimo duh tolerancije na ostvarivanju zajedničkih zadataka usprkos svim osobnim razlikama. I akademik Strčić, odmah nakon svojega izbora za redovitoga člana (2000. godine), znatno je pomagao i stalno pomaže u posredovanju gledišta, temperamenata pa i interesa. Agilan i savjestan u izvršavanju zadataka, konstruktivan u diskusijama, vrlo pažljiv u odnosima, znatno je pridonosio približavanju razlika i građenju zajedničkih stajališta.

Uza sve to, akademik P. Strčić uvijek je pokazivao dirljivu i spontanu pažnju prema starijim i bolesnim kolegama. Posjećivao je i u njihovim domovima brojne starije, sada na žalost pokojne kolege akademike – Šepića, Suića, Vranickoga, Trivu kada zbog starosti ili bolesti te nepokretnosti nisu više mogli aktivno sudjelovati u radu Razreda.

Sada je, eto, i na mene došao red za njegovu brižnu pažnju, kada zbog duboke starosti i nepokretnosti već preko godinu dana ne mogu djelatno i neposredno sudjelovati u radu Razreda pa i Akademije u cjelini. Ne mogu zaboraviti dragomu Petru kako me posljednjih godina, bojeći se da bih se mogao spotaknuti, brižno pratio od sjedničke dvorane do izlaska na glavnoj porti Akademijine palače na Zrinjvcu i redovito sa mnom čekao taksu. Nije jednom bilo da me tako pratio i do mogega doma. Uz brojne vlastite obveze u Zagrebu i izvan njega, eto, nalazi još vremena da svaki

14. U povodu 85. obljetnice rođenja akademika L. Margetića, uz opširnu Strčićevu biografiju L. Margetića, koja je priređena u obliku znanstvene rasprave, uz brojne druge članke u čast L. Margetića, ocjena života i djela te bibliografija najprije su objavljene u časopisu "Rijeka" Povijesnoga društva Rijeka-Rijeka posvećenome u cjelini Margetićevu životnome jubileju (X./2., Rijeka, 2005., str. 23-95 i 97-128). Potom su oba teksta zasebno, u obliku knjige, dopunjena sadržaja te opremljena bilješkama o autorima, kazalima osoba i mjesta, objavljena sljedeće, 2006. godine: Snježana MARČEC, Maja POLIĆ, Petar STRČIĆ, *Lujo Margetić. Život i djelo*, Posebno izdanje Grobničkoga zbornika, sv. 7., Katedra Čakavskoga sabora Grobnišćine, Knjižni niz "Nova istraživanja povijesti Rijeke i riječkog područja", sv. 5., Povijesno društvo Rijeka-Rijeka, Liber d. o. o Rijeka, 135 str.

mjesec dođe k meni u posjet, a često se čujemo i telefonski. Ispriča mi niz novosti iz rada Akademije, društava čiji je voditelj ili član, zanimljivosti s njegove Bodulije – kako on zove svoj o. Krk. Obvezno me ohrabri svojim optimističnim osmijehom u mojim staračkim danima.

Tako humanu brigu on iskazuje i prema članovima svoje obitelji, u kojoj je imao i niz vrlo teških nesreća, no, o kojima ne priča, ali dobro znamo za njih. Njegova pokojna majka Emilija, dugovječna starica živjela je posljednjih nekoliko godina života u kući Strčićevih u Sušaku, pune svijesti, ali nepokretna. Petar joj je osigurao stalnu, danonoćnu njegu, a i sam je dobar dio tjedna boravio s njomu Rijeci. Ustrajno je nastojao da joj pruži punu ljubav te najbolju i najvišu moguću skrb. A kada je, k tome, još i njegova jedinica, mlada kći Snježana, jezikoslovkinja, oboljela od neizlječive bolesti, brižni otac Petar pokrenuo je sve najbolje liječnike iz Europe, pa SAD-a i Kanade, da joj barem malo produži život. Ostao je uvijek priseban, ustrajan, nevjerovatno hrabar; nikad nije pokazivao svoju tugu. Hrabro je podnio i taj za roditelja najteži gubitak. Ostao mu je, na sreću, u trenutcima kćerine smrti jednogodišnji unuk Davor, sada dječak od šest godina, koji je upravo krenuo u prvi razred osnovne škole. Možemo zamisliti djedovu radost!

Čovjek koji prema brojnim nemoćnim članovima obitelji i prema starim i bolesnim kolegama koji mu nikako više ne mogu uzvratiti praktičnu pažnju tako ustrajno i spontano iskazuje upravo takav human odnos zasigurno je i – dobar čovjek. A to kolega i prijatelj Petar zaista i jest.

I tomu dobrome čovjeku, akademiku Petru Strčiću, Bodulu, istaknutomu hrvatskome povjesničaru, mojemu mlađem kolegi i, nadasve, prijatelju, želim o njegovoj 70. obljetnici plodnoga života i dalje ovakvo krepko zdravlje kakvo ga krasi i danas, mnogo energije i ustrajnosti u životnim prilikama i neprilikama, te nove brojne znanstvene uspjehe.

SUMMARY

RECOLLECTION OF SCIENTIFIC, PROFESSIONAL
AND FRIENDLY COOPERATION WITH ACADEMICIAN
PETAR STRČIĆ

academician Hodimir SIROTKOVIĆ
HR – 10000 ZAGREB
CROATIA

Key words: academician P. Strčić, historian and archivist, contributions to Croatian historiography, recollections of cooperation with Croatian Academy of Sciences and Arts, 70th anniversary

The author's productive cooperation with P. Strčić- primarily as a historian and organizer- began around 1970. In the first chapter of the contribution there is a speech on Strčić's significance as a renowned Croatian historian, highly evaluated. In the 2nd chapter there is a more elaborate description of mutual cooperation, particularly in the Croatian Academy of Sciences and Arts, whose members are both authors. The third chapter is a speech on the very persona of the academician Petar Strčić, as an unselfish man and friend and especially as a great humanist.

SOMMARIO

RICORDI DELLA COOPERAZIONE SCIENTIFICA, PROFESSIONALE ED AMICALE CON PETAR STRČIĆ

Accademico Hodimir SIROTKOVIĆ
HR – 10000 ZAGREB
CROAZIA

Parole chiavi: P. Strčić, storico, archivista, storiografia croata, HAZU, anniversario

La produttiva cooperazione con P. Strčić – in primo luogo come storico ed organizzatore – comincia verso 1970. Il capitolo primo dell'articolo verte sull'importanza di Strčić come storico croato eminente, giudicandolo da ottima stima. Il capitolo secondo dipinge estesamente la cooperazione reciproca, specialmente quella nell'Accademia croata di scienze ed arti, della quale entrambi sono membri. Il capitolo terzo tratta la personalità stessa di Strčić, caratterizzandolo come altruista ed amico, ma soprattutto come un grande umanista.

ZUSAMMENFASSUNG

ERINNERUNGEN AN DIE FACHLICHE UND FREUNDSCHAFTLICHE ZUSAMMENARBEIT MIT DEM AKADEMIEMITGLIED PETAR STRČIĆ

Akademiemitglied Hodimir SIROTKOVIĆ
HR – 10000 ZAGREB
KROATIEN

Schlüsselwörter: Akademiemitglied Petar Strčić, Historiker und Archivar, Beiträge zur kroatischen Historiographie, Erinnerungen an die Zusammenarbeit in der Kroatischen Akademie der Wissenschaften und Künste, siebzigster Geburtstag

Die produktive Zusammenarbeit des Autors mit dem Historiker und Organisator Petar Strčić begann um 1970. Im ersten Kapitel dieses Beitrags ist die Rede von Strčić' Bedeutung als einem hervorragenden kroatischen Historiker, wobei ihm hohe Verdienste zugeschrieben werden. Im zweiten Kapitel wird ihre Zusammenarbeit dargestellt, insbesondere als Mitglieder in der Kroatischen Akademie der Wissenschaften und Künste. Im dritten Kapitel des Artikels ist die Rede vom Akademiemitglied Petar Strčić, als einem uneigennützigem Menschen und Freund, und – vor allem – als einem grossen Humanisten.